

# **Izbori april 2022: Sporazumu o unapređenju uslova za održavanje izbora – prostorije mesnih zajednica**

Transparentnost Srbija

Beograd, maj 2022

*Ovo istraživanje, kao deo monitoringa izbora 2022, sprovedeno je uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, programa “Tranzicija” Ministarstva spoljnih poslova Češke Republike i Međunarodne fondacije za izborne sisteme (IEFS). Svi izneti stavovi pripadaju organizaciji Transparentnost Srbija i ne moraju odražavati stavove donatora.*

Transparentnost Srbija je u okviru praćenja predizbornih aktivnosti povodom izbora održanih u aprilu 2022. godine, sprovela dva uzastopna istraživanja o korišćenju prostorija jedinica lokalne samouprave (JLS) i mesnih zajednica (MZ) za potrebe političkih subjekata. Cilj je bio utvrditi da li JLS postupaju na osnovu preporuka koja su sadržane u [Sporazumu o unapređenju uslova za održavanje izbora](#), kakav je pravni okvir na osnovu koga se te prostorije izdaju i da li se izdaju pod jednakim uslovima.

Naime, član 33. Sporazuma predvideo je da će Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave poslati dopis jedinicama lokalne samouprave u kojem od njih zahteva da svim učesnicima dijaloga, kao i svim registrovanim političkim strankama, uključujući i one koje nemaju poslanike i odbornike, dozvoli besplatno korišćenje prostorija mesnih zajednica za svoje političke aktivnosti, s tim što bi za vreme izborne kampanje pravo na besplatno korišćenje prostorija mesnih zajednica imale i grupe građana koje su podnosioci proglašene izborne liste, odnosno predlagači proglašenog kandidata.

Prvi podaci su prikupljeni krajem 2021. godine, neposredno po zaključenju Sporazuma, putem zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja. Informacije koje su tražene odnosile su se na akt koji uređuje zakup prostorija JLS od strane političkih subjekata ili ukoliko takav akt ne postoji, akt kojim je zakup uređen za sve vrste subjekata. Takođe je tražena i dokumentacija o prostorijama koje su politički subjekti iznajmljivali tokom 2021. godine uz naknadu, bez naknade ili uz smanjenu naknadu. Naposletku, tražene su i odluke kojima se uređuje korišćenje prostorija mesnih zajednica od strane političkih subjekata za potrebe održavanja javnih skupova, sastanaka i sličnih aktivnosti.

Na zahtev je odgovorilo 120 JLS, od kojih je 88 navelo da regulišu izdavanje prostorija političkih subjektima opštim aktom koji se odnose na sve vrste subjekata, dok njih pet ima akt namenjen posebno za izdavanje prostorija političkim subjektima. Od 120 JLS koje su odgovorile na zahtev, 21 je navela da ne poseduje bilo kakav akt, dok njih 6 nije odgovorilo na ovaj deo zahteva.

Na pitanje o iznajmljivanju prostorija od strane političkih subjekata i naknadama, nije odgovorilo 65 (54.17% od 120 odgovora) jedinica lokalne samouprave. Od 55 JLS koje su odgovorile da su iznajmljivale prostorije političkim subjektima, 43 je prostor dalo sa naknadom, 5 je dalo bez naknade, a 7 sa umanjenom naknadom. Pet JLS u Srbiji je iznajmljivalo prostorije političkim subjektima mimo bilo kakvog akta koji reguliše iznajmljivanje.

Kada je reč o pitanju koje se odnosilo na odluke kojima se uređuje korišćenje prostorija mesnih zajednica od strane političkih subjekata, od 120 odgovora moglo se zaključiti da 5 JLS imaju takvu odluku, 10 odgovoro je bilo nejasno, dok 105 JLS nema takvu odluku, odnosno nisu odgovorili.

Drugi put su podaci prikupljeni mesec dana pred izbore sa ciljem upoređivanja, kako bi se utvrdilo da li je Sporazum u praksi doneo promene. Zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja su traženi podaci koji se odnose na omogućavanje jednakog pristupa prostorijama JLS od strane političkih subjekata u toku izborne kampanje. Konkretno, tražene su informacije o tome da li su JLS (u međuvremenu) donele neki poseban pravni akt

kojim bi se omogućio političkim subjektima besplatan pristup prostorijama mesnih zajednica (u skladu sa dopisom koji je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave uputilo i članom 33. [Sporazuma](#)) kao i informacije o tome na koji način politički subjekti mogu da dobiju na besplatno korišćenje prostorije mesnih zajednica ukoliko JLS ne poseduju takav akt.

Na 170 poslatah zahteva, dobili smo 140 odgovora. Od 140 odgovora, u 7 je navedeno da je donet poseban pravni akt povodom izbora, u 121 da nije donet poseban pravni akt, dok 10 odgovora nije sadržalo informacije o pravnom aktu već su navođeni odgovori kao što su – JLS ne poseduje u svom sastavu mesne zajednice, nije dozvoljeno podnošenje zahteva elektronskim putem, nisu dobili dopis ministarstva, ne poseduju tražene informacije itd. 16 JLS navelo je da nisu doneli poseban pravni akt povodom Sporazuma o unapređenju izborni uslova, ali da je davanje prostorija na korišćenje političkim subjektima regulisano drugim pravnim aktima koji već postoje i važe na teritorijama tih JLS.

Na pitanje da li je pristup prostorijama besplatan, od 130 odgovara koji su barem delimično sadržali tražene informacije, 104 JLS su navele da je pristup besplatan i da se ostvaruje prostim podnošenjem zateva, a 5 JLS je navelo da pristup nije besplatan. U preostalom 21 odgovoru nije navedeno kakvi su uslovi korišćenja prostorija.

U sledećoj tabeli prikazan je uporedni prikaz odgovora koji su stigli na zahteve koji su poslani u decembru 2021. i martu 2022. godine.

	<b>Decembar 2021.</b>	<b>Mart 2022.</b>
<b>Broj odgovora</b>	120	140
<b>Da li imaju poseban akt?</b>		
Imaju	5	7
Nemaju	110 <sup>1</sup>	121 <sup>2</sup>
Nejasno/Bez odgovora/Drugo	5	10
<b>Da li izdaju uz naknadu?</b>		
Uz naknadu	43 <sup>3</sup>	5
Uz umanjenu naknadu	7	0
Bez naknade	5	104
Nejasno/Bez odgovora/Drugo	65	31

<sup>1</sup> Čak 88 JLS je odgovorilo da izdavanje prostorija JLS regulišu drugim važećim aktima, dok su na pitanje o regulisanju izdavanja prostorija MZ odgovarali negativno ili nisu odgovarali

<sup>2</sup> 16 JLS je odgovorilo da izdavanje prostorija regulišu drugim važećim aktima

<sup>3</sup> Ovi odgovori se odnose i na prostorije JLS, a ne samo na prostorije MZ

Kao neke od zanimljivosti izdvaja se to što se ne podudaraju u potpunosti JLS koje su navele da imaju poseban akt kojim regulišite izdavanje prostorija mesnih zajednica političkim subjektima. Od 7 JLS koje su na pitanje TS da li imaju poseban akt odgovorile potvrdno, samo 3 su prethodno takođe odgovorile da imaju. Izvesno je da su neke JLS naknadno donele takav akt po preporuci Ministarstva, ali pitanje da li su neke JLS ranije samo davale poželjne odgovore ili je došlo do greške prilikom odgovaranja na zahteve. Što se tiče 16 JLS koje su navele da nisu donele poseban akt, ali da je davanje prostorija MZ na korišćenje političkim subjektima regulisano drugim pravnim aktima na njihovoj teritoriji, njih 14 je istovetno odgovorilo i u prvom krugu. Od 2 JLS koje se nisu podudarale, jedna nije odgovorila na zahtev, a druga nije odgovorila na pitanje o MZ.

Ovo poređenje pokazalo je da Sporazum nije doneo gotovo nikakav napredak po pitanju normativnog regulisanja korišćenja prostorija JLS za potrebe političkih subjekata. Istraživanje nije obuhvatilo pitanje prakse, pogotovo u vreme izborne kampanje. Treba, međutim, napomenuti, da je tokom praćenja kampanje i izveštavanja medija, TS zabeležila samo jedan slučaj da se opoziciona stranka požalila da joj je onemogućeno korišćenje prostorija u vlasništvu JLS. Reč je o JLS koja nije odgovorila na zahtev ni u prvom ni u drugom krugu istraživanja.